

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. rugsėjo 28 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Artūro Driuko (kolegijos pirmininkas), Antano Simišio (pranešėjas) ir Donato Šerno,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Servico“ kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2023 m. vasario 21 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Servico“ ieškinį atsakovei E. Š. dėl skolos priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių bylinėjimosi išlaidų paskirstymą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė prašė priteisti iš atsakovės 103,03 Eur skolą, 5 procentų dydžio procesines metines palūkanas ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškinyje nurodė, kad ieškovė ir UAB „Vilmestos projektai“ 2012 m. gegužės 14 d. sudarė namo laikino administravimo ir kitų paslaugų teikimo sutartį, jos pagrindu ieškovė iki 2021 m. rugpjūčio mėn. (duomenys neskelbtini), teikė butų ir kitų patalpų savininkų bendrosios dalinės nuosavybės objektų paprastojo administravimo, eksploatavimo ir priežiūros paslaugas. Atsakovei nuosavybės teise priklauso butas, esantis (duomenys neskelbtini), todėl atsakovė turi pareigą padengti bendro turto išlaikymo išlaidas, mokėti komunalinius mokesčius, pastato administravimo ir kitus mokesčius, susijusius su pastato išlaikymu. Atsakovė neapmokėjo 2021 m. rugpjūčio 31 d. sąskaitos faktūros ir liko skolinga 103,03 Eur.
4. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2022 m. liepos 18 d. preliminariniu sprendimu ieškinį tenkino – priteisė ieškovei iš atsakovės 103,03 Eur skolą, 5 procentų dydžio metines palūkanas už priteistą skolos sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir 149 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
5. Atsakovė pateikė prieštaravimus, kuriais prašė panaikinti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. liepos 18 d. preliminarų sprendimą, atmesti ieškinį ir priteisti atsakovei bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

6. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2022 m. lapkričio 10 d. galutiniu sprendimu Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. liepos 18 d. preliminarų sprendimą paliko nepakeistą, priteisė ieškovei iš atsakovės 215 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
7. Teismas nurodė, kad bendroji nuosavybė daugiabučiame name įgyjama tuo pačiu metu, kai yra įgyjama nuosavybės teisė į butą ar kitą patalpą, todėl tai, kad buto pirkimo-pardavimo sutartyje nebuvo nurodytas bendrosios dalinės nuosavybės administratorius, ir tai, kad atsakovė perimė UAB „Vilmestos statyba“ teises ir pareigas pagal administravimo sutartį nepaneigia atsakovės kaip savininkės pareigos vykdyti įstatyme nustatytas savininko teises ir pareigas, įgyvendinant bendrosios nuosavybės teises objektų valdymą, naudojimą ir disponavimą.
8. Teismas nusprendė, kad ieškovė vykdė jai nustatytą pareigą atlikti priskirtas administratoriaus funkcijas, užtikrino bendrojo naudojimo objektų priežiūrą. Teismas nurodė, kad byloje surinkti rašytiniai įrodymai patvirtina, jog daugiabutyje dažnai įvykdavo šildymo, karšto vandens vamzdyno avarijos, todėl buvo atliekami avariniai remonto darbai. Atsakovė, teikdama paaiškinimus, iš esmės neneigė, kad tokios problemos egzistavo.
9. Teismas pažymėjo, kad pagal kasacinio teismo praktiką, aiškinančią Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 4.84 ir 4.85 straipsnius, bendrosios dalinės nuosavybės išlaikymui skirtas išlaidas galima atsakyti mokėti dviem atvejais: 1) kai dėl jų teisės aktų nustatyta tvarka nėra priimto sprendimo ir 2) kai butų ir kitų patalpų savininkas nėra davęs sutikimo dėl šių išlaidų. Pastaruoju atveju būtina dar viena sąlyga – išlaidos turi būti nesusijusios su privalomaisiais statinių naudojimo ir priežiūros reikalavimais. Teismas nustatė, kad ieškovė, pakeisdama karšto vandens vamzdyną ir perrinkdama kolektorius, atliko darbus, kurie buvo būtini ir atitiko privalomųjų darbų požymius.
10. Teismas nurodė, kad ieškovė yra atskleidusi, kaip suskaičiavo atsakovės mokėtiną sumą, tuo tarpu atsakovė savo reiškiamos abejonės nekonkretizavo, nenurodė, su kokia dalimi ar skaičiais (plotu, įkainiu, PVM) ji nesutinka. Teismas padarė išvadą, kad ieškovė pagrindė ginčo darbų atlikimo būtinumą, darbų atlikimą ir vertę bei reikalaujamos priteisti skolos dydį, todėl reikalavimas priteisti iš atsakovės 103,03

Eur skolą tenkintas.

11. Teismas nustatė, kad ieškovė šioje byloje turėjo 1049 Eur bylinėjimosi išlaidų, kurias sudaro 9 Eur žyminis mokestis ir 1040 Eur advokato teisinių paslaugų išlaidos. Advokato patirtas išlaidas sudaro ieškinio parengimas (140 Eur), atsiliepimas į prieštaravimus dėl teismo preliminarų sprendimo (360 Eur), pasirengimas ir atstovavimas 2022 m. rugsėjo 29 d. teismo posėdyje (270 Eur), pasirengimas ir atstovavimas 2022 m. spalio 14 d. teismo posėdyje (270 Eur). Atsakovė pateikė duomenis, kad turėjo 355 Eur advokato padėjėjo atstovavimo išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų rengimu ir atstovavimu teismo posėdžiuose.
12. Teismas nurodė, kad nors ieškinyje yra tenkintas, tačiau, teismo vertinimu, ieškovė, kaip paslaugų teikėja, nepakankamai bendradarbiavo su atsakove (CK 6.200 straipsnis) ir būtent tai lėmė 1040 Eur bylinėjimosi išlaidų susidarymą. Teismas nustatė, kad atsakovė 2021 m. spalio 5 d. elektroniniu laišku kreipėsi į ieškovę prašydama paaiškinti susidariusią situaciją, pateikti dokumentus, pagrindžiančius ginčo paslaugas ir darbų vertę, taip pat duomenis apie kaupiamąsias lėšas ir kt., nurodė, kad sąskaita nebus apmokėta, kol ieškovė neatsakys ir nepateiks prašomų dokumentų. Ieškovė ignoravo atsakovės paklausimą, nepaaiškino skolos dydžio ir jos susidarymo aplinkybių, tačiau kreipėsi į teismą.
13. Teismas pažymėjo, kad ieškovės, kaip pastato administratorės, pareiga glaudžiai bendradarbiauti su savininkais ir savininkų reikalavimu teikti visą jos turimą informaciją apie jai pavesto namo bendrosios dalinės nuosavybės objektų administravimą, eksploatavimą, komunalines paslaugas ir butų (kitų patalpų) savininkams priskaičiuotus mokesčius buvo nustatyta 2012 m. gegužės 14 d. namo laikino administravimo ir kitų paslaugų teikimo sutarties Nr. 2021-05-14/111 4.1.4.2, 4.1.4.3 punktuose. Teismas vertino, kad teisminis ginčas iš dalies kilo dėl ieškovės bendradarbiavimo pareigos pažeidimo (CK 6.200 straipsnis), yra tikėtina, jog civilinė byla nebūtų iškelta, jei ieškovė, atsakovei prašant, būtų paaiškinusi skolos susidarymo aplinkybes ir dydį. Atsižvelgdamas į tai, kad ir atsakovė tinkamai nevykdė pareigos laiku sumokėti už suteiktas paslaugas, t. y. dėl procesinių bylinėjimosi išlaidų yra abiejų šalių kaltės, teismas, vadovaudamasis protingumo, sąžiningumo ir teisingumo principais, nusprendė, kad šioje konkrečioje situacijoje protinga ir adekvati ieškovės išlaidų teisei pagalbai apmokėti suma, kurios atlyginimas turėtų būti priteisiamas iš atsakovės pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 93 straipsnio nuostatas, yra 355 Eur. Teismas nurodė, kad iš viso iš atsakovės priteistina 364 Eur (355 Eur + 9 Eur) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo suma, atsižvelgiant į tai, galutiniu sprendimu ieškovei papildomai priteisiamą 215 Eur (364 Eur – 149 Eur) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
14. Vilniaus apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, 2023 m. vasario 21 d. nutartimi Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. lapkričio 10 d. galutinį sprendimą paliko nepakeistą, priteisė ieškovei iš atsakovės 300 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo.
15. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, jog ieškovė vykdė jai nustatytą pareigą atlikti priskirtas administratoriaus funkcijas iki perdavimo akto pasirašymo dienos, užtikrino bendrojo naudojimo objektų priežiūrą. Atsakovės nurodytos aplinkybės dėl ieškovės, kaip faktinės ir teisinės namo administratorės, statuso savaime nepanaikina atsakovės pareigos sumokėti skolą.
16. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas, pripažindamas atliktus darbus privalomais, kuriems atlikti nėra būtinas daugiabučio namo savininkų sutikimas, išsamiai ištyrė pateiktus įrodymus, fotonuotraukas, apžiūros aktus, avarinės tarnybos iškviatimo aktus ir liudytojų parodymus. Šie įrodymai patvirtina, kad daugiabučio vamzdiniai buvo avarinės būklės, vietomis trūkę ir pažeisti korozijos, pro juos tekėjo vanduo, laikini sandarinimo darbai problemos neišsprendavo. Taigi, keisti vamzdžius ir atlikti kitus su tuo susijusius darbus buvo būtina siekiant išvengti didesnės žalos bei apsaugant turtą nuo galimo pablogėjimo. Atsakovė savo poziciją grindė tik svarstymais ir įrodymu, kad aptartų remonto darbų mastas buvo netinkamai nustatytas, neteikė. Atsižvelgdamas į tai, apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad pagrįsta pirmosios instancijos teismo išvada, jog atsakovė nepagrįstai atsako apmokėti ieškovės reikalaujamą priteisti sumą už atliktus remonto darbus.
17. Apeliacinės instancijos teismas papildomai pažymėjo, kad jokių duomenų, galinčių paneigti ieškovės pateiktus suteiktų namo administravimo paslaugų kainų apskaičiavimus, atsakovė nepateikė. Be to, apeliacinės instancijos teismas atmetė kaip nepagrįstą atsakovės argumentą dėl jos, kaip vartotojos, interesų gynybos. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad šios bylos dalykas yra skolos priteisimas už suteiktas paslaugas namo išlaikymui CK 4.82 straipsnio 3 dalies pagrindu, t. y. byloje nebuvo nagrinėjamas ginčas dėl vartojimo sutarčių sąlygų taikymo.
18. Spręsdamas dėl apeliacinės instancijos teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų, apeliacinės instancijos teismas savo išvadų teisiniu pagrindu nurodė CPK 93 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą teisinį reglamentavimą (pažymėtina, jog apeliacinės instancijos teismo nutartyje klaidingai nurodyta, kad toks reglamentavimas įtvirtintas nurodyto straipsnio 3 dalyje), taip pat CPK 98 straipsnio 1 dalies nuostatą, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas. Teismas pažymėjo, kad atsakovės apeliacinis skundas atmestas, taip pat nurodė, jog ieškovė pateikė įrodymų, kad už advokato teises paslaugas sumokėjo 810 Eur. Įvertinęs priežastis, dėl kurių patirta bylinėjimosi išlaidų, bylos apimtį, pobūdį, sudėtingumą, atsiliepimo į apeliacinį skundą turinį, teisių paslaugų pobūdį, byloje pareiktus reikalavimus, atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 1R-77 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (toliau – ir Rekomendacijos) rekomenduojamus maksimalius advokato užmokesčio už teikiamą teisinę pagalbą civilinėse bylose dydžius (2.1, 2.2, 2.5, 2.7, 2.9, 8.11 punktai), apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad ieškovės prašomų priteisti išlaidų advokato pagalbai atlyginimo dydis mažintinas iki 300 Eur, ši suma laikytina protinga suma.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

19. Kasaciniu skundu ieškovė prašo pakeisti Vilniaus apygardos teismo 2023 m. vasario 21 d. nutarties dalį dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo ir iš atsakovės ieškovės naudai priteisti visų patirtų bylinėjimosi išlaidų, sudarančių 810 Eur, atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 19.1. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė ir pažeidė CPK 93 ir 98 straipsnius.
 - 19.2. Apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo nuoseklos ir išplėtos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos, kurioje kertiniu principu laikoma taisyklė, kad pralaimėjusi šalis moka (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e3K-3-66-469/2020).
 - 19.3. Apeliacinės instancijos teismo suformuota praktika, kai be jokių priežasčių ar dėl mažos ieškinio sumos yra mažinamos laimėjusios šalies bylinėjimosi išlaidos, yra ydinga, pažeidžia teisingumo, protingumo principus.
20. Atsakovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo ieškovės kasacinį skundą atmesti. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 - 20.1. Ieškovės cituota kasacinio teismo praktika negali būti taikoma šioje byloje, nes skiriasi bylų faktinės aplinkybės, sprendžiami skirtingi klausimai.
 - 20.2. Tai, kad ieškovė subjektyviai kaip nepakankamą vertina apeliacinės instancijos teismo motyvaciją, yra labiau fakto klausimas ir vertinamasis kriterijus.

- 20.3. Būtent ieškovei neteikiant atsakovei informacijos apie tai, kokių teisiniu pagrindu ir už kokius darbus ji išrašė sąskaitą, buvo teikti prieštaravimai, o pirmosios instancijos teismui taip ir neatsakius į esminį klausimą byloje, atsakovės buvo teiktas ir apeliacinis skundas.
- 20.4. Ieškovė siekia per bylinėjimosi išlaidas „nubausti“ pastato bendraturčius, išdrįsusius nesutikti su be teisinio pagrindo siunčiamomis sąskaitomis. Būtent dėl iš atsakovės priteisto bylinėjimosi išlaidų atlyginimo dydžio kiti bendraturčiai priėmė sprendimą toliau su ieškove nebesibylinėti.
- 20.5. Didžiąją dalį ieškovės atsiliepimo į atsakovės apeliacinį skundą argumentų sudarė jau byloje buvusių ir pateiktų ieškovės argumentų atkartojimas. Bylinėjimosi išlaidos negali atlikti pasipelnymo ar baudimo funkcijos, ypač ginčuose, kuriuose šalys dažnai nėra lygios savo teisių gynimo priemonėmis ar ištekliais (vartotojas ir paslaugos teikėjas).
- 20.6. Vien tai, kad ieškovės patirtos bylinėjimosi išlaidos neviršija Rekomendacijose nustatytų maksimalių sumų ar kad ieškovė būtų laimėjo, nereiškia, kad apeliacinės instancijos teismas, mažindamas bylinėjimosi išlaidas, privalomai turėjo nustatyti ieškovės nesąžiningumą.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo

21. Bendrąsias bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisykles nustato CPK 93 straipsnis. Pagal CPK 93 straipsnio 1 dalį, šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. CPK 98 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama, jog šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas; dėl šių išlaidų priteisimo šalis teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu; šios išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas dėl jų priteisimo ir išlaidų dydį patvirtinantys įrodymai nepateikti iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos.
22. Taigi, CPK 93 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas bendrasis principas „pralaimėjęs moka“, užtikrinantis šalies, laimėjusios bylą, teisę į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Pagrindas, pagal kurį yra nustatoma laimėjusioji šalis ir atitinkamai paskirstomos bylinėjimosi išlaidos, yra ieškiniu pareikštų materialinių subjektinių reikalavimų išsprendimo rezultatas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-66-469/2020, 15 punktas).
23. CPK 93 straipsnio 4 dalis nustato taisyklės „pralaimėjęs moka“ taikymo išimtį – teismas gali nukrypti nuo bendrųjų CPK 93 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nustatytų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, atsižvelgdamas į tai, ar šalių procesinis elgesys buvo tinkamas, ir įvertindamas priežastis, dėl kurių susidarė bylinėjimosi išlaidos. Šalies procesinis elgesys laikomas tinkamu, jeigu ji sąžiningai naudojosi procesinėmis teisėmis ir sąžiningai atliko procesines pareigas. Teismas, nustatęs, kad šalis neargumentuotai atsisakė pasinaudoti privalomąja mediacija arba prašymą perduoti ginčą spręsti mediacijos būdu pareiškė nesąžiningai, arba nesąžiningai naudojosi mediacija, arba mediacijos metu reikė nesąžiningus prašymus, taip pat gali nukrypti nuo šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nustatytų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių (CPK 93 straipsnio 4 dalis).
24. Aiškindamas CPK 93 straipsnio 4 dalį, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra nurodęs, kad taikant CPK 93 straipsnio 4 dalį svarbią reikšmę turi kaltė (atsakomybė) dėl proceso. Atsakomybė ir kaltė dėl bylinėjimosi išlaidų nustatoma pagal procesinius šalių santykius, jų procesinį elgesį, tai yra vertinamas bylinėjimosi išlaidų priežastingumas, šalių apdairumas ir rūpestingumas, atliekant procesinius veiksmus, įskaitytinai ir inicijuojant patį bylos procesą, t. y. paduodant ieškinį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-145-403/2021, 29 punktas; 2023 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-18-684/2023, 116 punktas).
25. Kasacinis teismas taip pat yra konstatavęs, kad teismas, sprenddamas dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo ir nustatęs, jog konkrečiu atveju bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimas, atsižvelgiant į bylos baigtį, nereikštų sąžiningo bylinėjimosi išlaidų byloje paskirstymo, turėtų vadovautis CPK 93 straipsnio 4 dalies nuostatomis, leidžiančiomis nukrypti nuo šio straipsnio 1–3 dalyse įtvirtintų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, atsižvelgdamas į šalių procesinį elgesį ir priežastis, dėl kurių susidarė bylinėjimosi išlaidos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-64-421/2022, 65 punktas; 2023 m. sausio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-42-684/2023, 45 punktas). Tuo atveju, kai bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimas nulėmė visišką šaliai pagrįstai priklausančios piniginės kompensacijos netekimą, teismas taip pat turi taikyti CPK 93 straipsnio 4 dalį, leidžiančią nukrypti nuo taisyklės „pralaimėjęs moka“ taikymo ir užtikrinti sąžiningą bylinėjimosi išlaidų byloje paskirstymą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. rugsėjo 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-204-943/2022, 39 punktas; 2023 m. sausio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-42-684/2023, 51 punktas).
26. Pagal CPK 98 straipsnio 2 dalį šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio.
27. Remiantis Rekomendacijų 2 punktu, nustatydamas priteistino užmokesčio už teikiamas teises paslaugas dydį, teismas atsižvelgia į šiuos kriterijus: bylos sudėtingumą; teisiųjų paslaugų kompleksiskumą, specialią žinių reikalingumą; ankstesnį (pakartotinį) dalyvavimą toje byloje; būtinybę išvykti į kitą vietovę, negu registruota advokato darbo vieta; ginčo sumos dydį; teisiųjų paslaugų teikimo pastovumą ir pobūdį; sprendžiamų teisiųjų klausimų naujumą; šalių elgesį proceso metu; advokato darbo laiko sąnaudas; kitas svarbias aplinkybes.
28. Kasacinio teismo praktikoje konstatuota, kad nors užmokesčio už advokato teikiamą teisinę pagalbą dydis neviršija rekomenduotino, bet vien tai nesuteikia teisės priteisti faktiškai turėtas išlaidas advokato pagalbai apmokėti. Kiekvienos šalies turėtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas yra sprendžiamas individualiai (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gruodžio 19 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-570/2014). Kasacinio teismo pažymėta, kad ne visos faktiškai šalių sumokėtos sumos advokato pagalbai teismo gali būti pripažįstamos pagrįstomis, nes teismas neturi toleruoti pernelyg didelio ir nepagrįsto šalies išlaidavimo. Jeigu realiai išmokėtos sumos neatitinka pagrįstumo kriterijaus, tai teismas nustato jų pagrįstą dydį, o dėl kitos dalies išlaidų atlyginimo nepriteisia. Taigi kaip išlaidavimo nuostoliai jie liktų neatlyginti juos padariusiai šaliai. Išvadą dėl advokato pagalbai apmokėti išleistos išlaidų dalies pagrįstumo teismas turi motyvuoti (CPK 291 straipsnio 1 dalies 5 punktas, 270 straipsnio 4 dalies 4 punktas ir kt.) Sprenddamas dėl jų dydžio teismas turi vadovautis CPK 98 straipsnio 2 dalimi ir atsižvelgti į: 1) teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) nurodytus maksimalius dydžius bei šiame teisės

akte nurodytus kriterijus; 2) bylos sudėtingumą; 3) advokato darbo ir laiko sąnaudas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. birželio 15 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-167-684/2023 38 punktą). Pagal CPK 88, 93, 98 straipsnius teismas, sprenddamas dėl išlaidų advokato pagalbai apmokėti, turi pirmiausia nustatyti: 1) ar šios išlaidos padarytos (CPK 88 straipsnis); 2) pagal išvardytus reikalavimus nustatyti jų dydį, o ne vien vadovautis atliktais mokėjimais (CPK 98 straipsnis); 3) nustatytą bylinėjimosi išlaidų sumą paskirstyti pagal bylos nagrinėjimo rezultatus (CPK 93 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-533/2008; 2023 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-109-684/2023, 87 punktas).

29. Taigi, sprenddamas dėl bylinėjimosi išlaidų už advokato pagalbą atlyginimo, teismas visų pirma nustato, kokias išlaidas patyrė bylą laimėjusi šalis. Remdamasis CPK 98 straipsnio 2 dalimi ir Rekomendacijomis teismas nustato, ar šalies patirtos bylinėjimosi išlaidos yra pagrįstos, ar nėra išlaidavimo požymių. Nustatęs, kad bylinėjimosi išlaidos yra nepagrįstai didelės, atitinkančios išlaidavimo požymius, teismas sumažina atlygintinų bylinėjimosi išlaidų dydį iki pagrįsto. Nustatęs, kad bylinėjimosi išlaidos yra realiai patirtos ir pagrįstos, teismas, remdamasis CPK 93 straipsnio 4 dalimi ir ši straipsnį aiškinančia kasacinio teismo praktika, įvertina, ar nėra pagrindo nukrypti nuo bendrųjų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių. Tuo atveju, kai yra pagrindas taikyti CPK 93 straipsnio 4 dalį, teismas pritaiko principo „pralaimėjęs moka“ išimtį ir užtikrina, kad bylinėjimosi išlaidų paskirstymas būtų sąžiningas. Jeigu teismas nusprendžia, kad nėra pagrindo nukrypti nuo bendrųjų CPK 93 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nustatytų taisyklių, teismas priteisia šalies realiai patirtų ir pagrįstų bylinėjimosi išlaidų už advokato suteiktą teisinę pagalbą atlyginimą.
30. Nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad ieškovė už atsiliepimo į apeliacinį skundą parengimą patyrė 810 Eur bylinėjimosi išlaidų. Teismas, įvertinęs bylos apimtį, pobūdį, sudėtingumą, atsiliepimo į apeliacinį skundą turinį, teisinių paslaugų pobūdį, byloje pareikštus reikalavimus ir Rekomendacijų reikalavimus, nustatė, kad pagrįstas bylinėjimosi išlaidų dydis šiuo konkrečiu atveju yra 300 Eur, todėl ieškovei iš atsakovės nusprendė priteisti ne 810 Eur, o 300 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
31. Kasaciniame skunde ieškovė nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimą, pažeidė CPK 93 ir 98 straipsnius, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, suformuotos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartyje Nr. e3K-3-66-469/2020, pažeidė protingumo, teisingumo, sąžiningumo principus. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus vertina kaip nepagrįstus.
32. Visų pirma, kaip minėta, CPK 93 straipsnyje įtvirtinta bendroji taisyklė „pralaimėjęs moka“, užtikrinanti bylą laimėjusios šalies teisę į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Nagrinėjamu atveju ieškovės teisė į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą nebuvo paneigta, t. y. būtent ieškovei iš atsakovės buvo priteistas bylinėjimosi išlaidų atlyginimas. Tuo tarpu bylą pralaimėjusiai atsakovei teko visos jos patirtos bylinėjimosi išlaidos. Antra, apeliacinės instancijos teismas nagrinėjamu atveju nurodė kriterijus, kodėl šio teismo vertinimu, 810 Eur bylinėjimosi išlaidų dydis negali būti vertinamas kaip pagrįstas, o kaip pagrįstas nustatytinas 300 Eur bylinėjimosi išlaidų dydis. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad nagrinėjama byla nėra sudėtinga (ginčas dėl skolos už bendro administravimo objektų priežiūrą priteisimo), joje nekeliami nauji teisės klausimai, o apeliacinės instancijos teisme iš esmės buvo kartojami tie patys argumentai, kaip ir pirmosios instancijos teisme, taip pat atsižvelgdama į kasacinio skundo argumentus, neturi pagrindo pripažinti, kad apeliacinės instancijos teismas pagrįstų bylinėjimosi išlaidų už atliktą vienintelį procesinį veiksmą (nesudėtingo atsiliepimo į apeliacinį skundą parengimą) dydį – 300 Eur – ir nustatė netinkamai. Atkreiptinas dėmesys, kad nagrinėjamu atveju, priešingai nei teigia ieškovė, netaikyta CPK 93 straipsnio 4 dalis, o remtasi CPK 93 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta taisykle, CPK 98 straipsnio 2 dalimi bei Rekomendacijomis, t. y. bylinėjimosi išlaidų atlyginimo sumažinimas šiuo atveju buvo nulemtas ne ieškovės procesinio elgesio bylos nagrinėjimo metu, leidžiančio nukrypti nuo taisyklės „pralaimėjęs moka“ (CPK 93 straipsnio 4 dalis), o teismo įvertinto ieškovės nepagrįsto išlaidavimo.
33. Nėra pagrindo pripažinti pagrįstu ir kasacinio skundo argumentą, jog apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartyje Nr. e3K-3-66-469/2020 pateiktų išaiškinimų. Nurodytoje byloje buvo sprendžiamas bylinėjimosi išlaidų, susidariusių aukštesnės instancijos teisme, paskirstymo, bylą pakartotinai išnagrinėjus žemesnės instancijos teisme, klausimas. Šioje nutartyje, be kita ko, pateikti bendro pobūdžio išaiškinimai dėl CPK 93 straipsnio taikymo, pažymėta, kad nukrypimas nuo bendrųjų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių yra galimas tik CPK 93 straipsnio 4 dalyje *expressis verbis* (tiesiogiai, aiškiais žodžiais) reglamentuotais pagrindais (netinkamas šalies procesinis elgesys ir kt.), o teismas, nukrypdamas nuo bendrųjų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, turi argumentuotai atskleisti, koks yra CPK 93 straipsnio 4 dalies taikymo pagrindas, t. y., pvz., aiškiai įvardyti, koks šalies procesinis elgesys šios normos taikymo prasme laikytinas netinkamu ir kokios aplinkybės patvirtina atitinkamo elgesio netinkamumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-66-469/2020, 16 punktas). Vis dėlto, kaip jau nurodyta ir šioje nutartyje, vėlesnėje kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad CPK 93 straipsnio 4 dalis gali būti taikoma ir tais atvejais, kai bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimas, atsižvelgiant į bylos baigtį, nereikštų sąžiningo bylinėjimosi išlaidų byloje paskirstymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-64-421/2022, 65 punktas; 2023 m. sausio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-42-684/2023 45 punktas). Atsižvelgiant į tai, kad nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas netaikė CPK 93 straipsnio 4 dalies, nėra pagrindo išvada, kad buvo nukrypta nuo ieškovės nurodytos kasacinio teismo praktikos. Be kita ko, minėta, kasacinio teismo praktika dėl CPK 93 straipsnio 4 dalies buvo plėtojama vėlesnėse kasacinio teismo nutartyse, nurodant ir kitus šios normos taikymo atvejus (pvz., kai bylinėjimosi išlaidų paskirstymo rezultatas lemia šaliai priklausančio neturtinės žalos atlyginimo netekimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-75-916/2023) ar atlyginimo už servituto nustatymą netekimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-256-611/2022) ir kt.).
34. Ieškovė, kasaciniame skunde nurodyma, kad bylinėjimosi išlaidų sumažinimas iki 300 Eur pažeidžia teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principus, teigia, kad jos advokatės įkainis 90 Eur/val. ir taip yra mažesnis negu kitų Vilniaus advokatų kontorų. Teisėjų kolegija pažymi, kad advokatų valandinio darbo įkainiai rinkoje gali būti įvairūs, tačiau vien atstovaujančio advokato taikomas sąlyginai mažesnis įkainis negarantuoja, kad visais atvejais šios išlaidos advokato pagalbai teismo bus pripažintos pagrįstomis. Kitaip tariant, galimi atvejai, kai taikant mažesnę įkainį patirtos bylinėjimosi išlaidos bus pripažintos nepagrįstomis ir mažinamos, ir priešingai – gali būti, kad taikant didesnę įkainį patirtos bylinėjimosi išlaidos konkrečiu atveju bus pripažintos pagrįstomis. Taip yra dėl to, nes, minėta, bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas sprendžiamas individualiai kiekvieno konkrečiu atveju, atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes – bylos ir pareiktų reikalavimų pobūdį, sudėtingumą, apimtį, nagrinėjimo teisme trukmę, atliekamų procesinių veiksmų skaičių ir pobūdį, teisinių klausimų naujumą, advokato darbo ir laiko sąnaudas ir kt. Teisėjų kolegijos vertinimu, ieškovės teiginys dėl jos advokatės taikyto mažesnio valandinio darbo įkainio nagrinėjamu atveju neteikia pagrindo konstatuoti, kad apeliacinės instancijos teismas pažeidė teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principus.
35. Teisėjų kolegija, teisės taikymo aspektu patikrinusi skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutarties dalį, konstatuoja, kad pagrindo ją pakeisti kasacinio skundo argumentais nenustatyta (CPK 346 straipsnis, 359 straipsnio 3 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

36. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą (CPK 93 straipsnio 1 dalis).
37. Teisėjų kolegija pažymi, kad nagrinėjamoje byloje kasacijos dalykas buvo tik bylinėjimosi išlaidų paskirstymo apeliacinės instancijos teisme klausimas. Kasacijos dalyko neapėmė ginčas dėl skolos priteisimo. Taigi, nepaisant to, kad dėl bylos esmės ieškovė bylą yra laimėjusi (skola

priteista), atsižvelgiant į kasacijos dalyką, kasaciniame teisme ieškovė bylą pralaimėjo, nes jos kasacinis skundas netenkinamas, ir teisės į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą neįgijo.

38. Atsakovė iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos nepateikė duomenų apie kasaciniame teisme patirtas bylinėjimosi išlaidas, todėl jos patirtų šių išlaidų atlyginimo klausimas nesprendžiamas.
39. Išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, šioje byloje kasaciniame teisme nepatirta.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos teismo 2023 m. vasario 21 d. nutarties dalį, kuria nuspręsta dėl apeliacinės instancijos teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Artūras Driukas

Antanas Simniškis

Donatas Šernas